

El nervi artístic de la nostra època

El segle de Miró

La commemoració del naixement de Joan Miró pot ser una oportunitat per concloure el procés d'ensamblatge entre l'artista i el segle XX.

Hi ha una certa re- cança a adjudicar a Miró el títol, hipotètic, "d'artista més in- fluent" d'aquest segle de final mil·lenari. Potser perquè Picasso

ja s'havia fet creditor d'aquesta qualifica- ció quan es va celebrar el seu centenari amb una exposició de títol prou eloqüent: "El segle de Picasso". Es podria discutir molt sobre la idoneïtat d'un artista o de l'altre a l'hora de poder lluir aquest títol nobilíssim. Títol que tant a un com a l'altre els importaria ben poc. O com a mínim ho farien veure.

Algunes persones han pensat i pensen encara que Miró representa millor que ningú el nervi artístic del segle XX. Com Oriol Bohigas, que va declarar contra cor- rent -fa anys quan encara ni es flairaven els homenatges centenarials- que per ell Miró i Le Corbusier eren les dues perso- nalitats artístiques crucials d'aquest segle. Res més lògic que recuperar aquest pen- sament per aquest número especial d'EL TEMPS i demanar a Bohigas que recons- truís aquest raonament heterodox i atrac- tiu. La torna escrita de Bohigas a aquesta invitació és esplèndida: el seu diàleg ima- ginari dels dos artistes des de la saviesa que proporciona deambular pel paradís etern en què es troben és una mostra viva de sagacitat intel·lectual.

Hi ha també una manera més directa de demostrar que Miró es pot fer creditor d'aquest segle que culmina. Per exemple passejant per les sales del Museu d'Art Modern de París, al Centre Georges Pom- pidou. A les sales s'hi van encabint -un a un- els més grans artistes de la modernitat: Matisse, els fauvistas, els cubistes, Pi- casso, els surrealistes... Fins arribar a la sala central, que és la de Miró i d'alguns mòbils de Calder. En entrar és com si ja no hi hagués museu, és a dir, passat, i tot fos pura contemporaneïtat. La llum i la

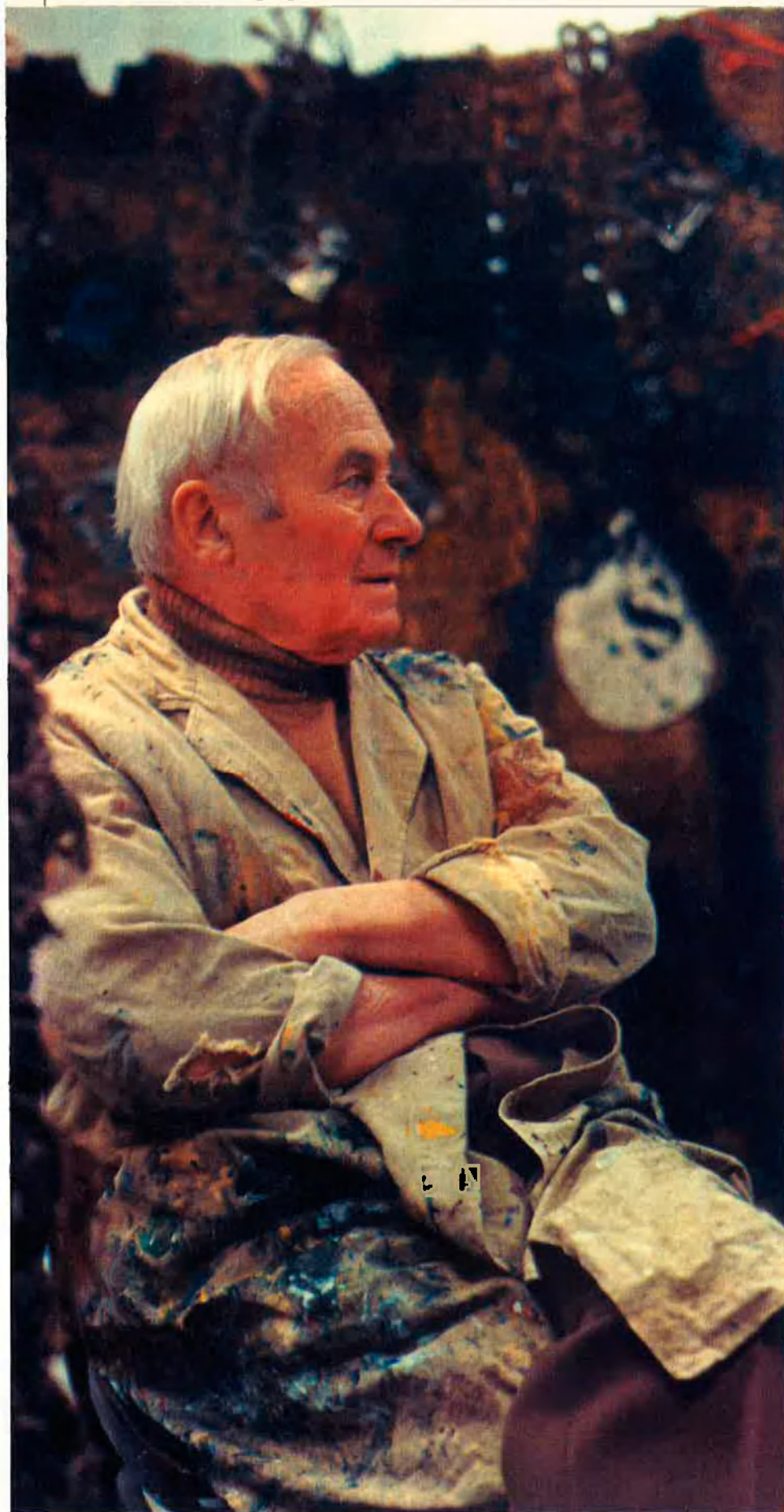
plàstica de Miró es fonen en una atmosfe- ra única, reconoscible, quotidiana. És l'entorn natural. Si algú ens preguntés què és el segle XX el duríem allí. No caldrien més paraules.

La modernitat sincrònica, antihistòrica de Miró, sobreviu fins i tot a les pàl·li- des, fàcils, redundants creacions dels seus imitadors del traç mironià. Però tot i l'aberració d'una escola de grafisme que s'alimenta del mironisme més superflu, no podem oblidar que aquesta febre imi- tadora és un fenomen que no troba equi- valents en cap altra estètica de l'art mo- dern. La fertilitat de Miró ha estat tan gran i tan original que ha acabat sent un signe de comunicació visual, reproduï- ble, imitable, degenerable. Demostratiu en tot cas de la seva pervivència contem- porània.

Com explica Antoni Tàpies -tan bé- en l'entrevista transcrita en aquest mateix número d'EL TEMPS, la influència de Miró en els artistes moderns no té res a veure amb la imitació estètica. És la fide- litat, el rigor, la violència sana i extrema del seu gest el que influenciaria diferents generacions d'artistes. Molts d'ells agru- pats en l'exposició "Veure Miró" que or- ganitza la Fundació Caixa de Pensions a Madrid, ves a saber si per fer-se perdonar -la Caixa- haver estat el primer a usar i abusar dels traços mironians per a fins publicitaris. Sigui com sigui l'exposició desvetlla els camins ocults i no obvis d'a- quest mestratge, i col·labora a recuperar per Miró aquesta magnitud artística que de vegades la seva modèstia intel·ligent li havia fet reservar.

Aquesta atmosfera Miró queda comple- tament culminada en l'exposició que la Fundació Miró de Barcelona ha inaugurat arran del seu centenari. Una exposició magnífica de la qual únicament trobem precedent en la que va organitzar ara fa tres anys la Fundació Maeght a Saint Paul de Vence. En una i l'altra Miró no es troba

únicament penjat a les parets, sinó també en la llum zenital, en el blanc arquitectònic i racionalista de l'arquitecte Sert. I és que aquesta és una altra demostració de la perenne modernitat de Miró: el seu art conviu i millora amb l'arquitectura i l'espai. No és mai un monòleg tancat en un món de regles pròpies.

La Fundació Miró de Barcelona proposa amb aquesta exposició reivindicar l'elaboració i reflexivitat de Miró a l'hora d'abordar les seves obres. No els hi ha calgut anar massa lluny per trobar aquest procés de treball, perquè és en els mateixos fons de la Fundació on es troben algunes de les pedres precioses de l'art mironià: els seus carnets de notes on documenta precisament i preciosament les seves obres més importants quan encara eren només idees o esboços. Uns carnets que, amb el nom de "carnets catalans", havien estat ja editats a França per l'editorial Albert Skira en una edició essencial de la bibliografia de Miró i sobre ell. Allí, en una col·lecció justament titulada "Les sentiers de la création" l'artista es limita a comentar full a full en cada carnet, il·lustrant de la millor manera possible el procés que dona títol a la col·lecció: els camins de la creació.

Aprenem de Miró. De la seva ambivalència entre rigor i espontaneïtat, entre reflexió i gestualitat. De com la seva lluminositat no tenia res d'ingènua, com la seva reivindicació colorista només ho era quan això era una alternativa al món artístic limitat que l'envoltava. I com, a mesura que ell anava sent cada cop més acceptat i la seva estètica més difosa i assimilada, va anar ennegrint el seu missatge, mantenint aquesta violència primigènica que sempre l'havia de caracteritzar.

L'exposició de la Fundació Miró, i les altres que s'han d'inaugurar, haurien de servir per concloure aquest procés d'encaix entre l'artista i el seu segle.

Joan Miró ens transporta al millor aspecte –també al més dur– d'aquest segle. És per això que la seva contemplació produeix una certa joia, com la que es detectava fàcilment entre el miler llarg de ciutadans que van assistir a la inauguració històrica del 20 d'abril. Històrica perquè obre un període de curiositat i descobriment cap a l'obra d'un artista genial. I també perquè documenta definitivament la incògnita que aquets dies flota entre nosaltres: qui pot dubtar a hores d'ara que el segle XX és, potser entre d'altres, el segle de Miró.

Jordi Balló